

Наважэн К. Д.
ВІДЫ МАЁМАСНЫХ ПАКАРАННЯЎ
ПА СТАТУТУ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА 1588 г.

Наважэн Крысціна Дзмітрыеўна, студэнтка 4 курса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, г. Мінск, Беларусь, law.novozhen@bsu.by

Навуковы кіраўнік: канд. юрыд. навук, дацэнт Голубева Л. Л.

У крымінальным праве Вялікага Княства Літоўскага (ВКЛ) існавала вялікая колькасць пакаранняў. Гэта абумоўлена як ўзроўнем правасвядомасці і праваадносін таго часу, так і грамадскім ладам. Сам заканадаўца не падзяляў пакаранні на віды, але, аналізуючы помнікі права таго часу, пакаранні можна сістэматызаваць у пэўнай паслядоўнасці. Самым пашыраным відам пакаранняў з'яўляліся маёмасныя пакаранні. Сістэма маёмасных пакаранняў была дастаткова добра распрацавана.

Асноўны від маёмасных пакаранняў – штраф. Штраф мог з'яўляцца як асноўным, так і дадатковым відам пакаранняў. Штраф выражаўся ў пэўных сумах грошай: у канкрэтнай – пры ўказанні памеру ў грашовых адзінках, або ў адносных – пры ўказанні пакарання не ў пэўнай колькасці грошай, а ў кратным памеры – двайны памер.

Штраф выплачваўся як на карысць пацярпелага і яго родзічаў, так і на карысць дзяржавы і органаў улады. На карысць пацярпелага, напрыклад, выплачваўся штраф за тое, што яўрэі і татары трымалі ў якасці карміцелькі хрысціянку. Гэта пацвярджае наступная норма Статута 1588 г.: «А хто б хрысціянку да гэтага прыняволіў або наняў і было б гэта сапраўды па законах даказана, тады такі, кім бы ён ні быў пакліканы, таму, хто пакліча, абавязаны будзе заплаціць віны дваццаць коп грошай» (Статут 1588. Раздз. XII, арт. 9). На карысць дзяржавы штраф выплачваўся, калі пацярпелым была не пэўная асоба, а грамадства.

Штраф за забойства чалавека называўся галоўшчынай. Ён уздымаўся на карысць сям'і забітага. Галоўшчына магла выступаць як асноўным, так і дапаўняльным відам пакарання. Таксама існуе пункт гледжання, што галоўшчына з'яўлялася толькі дадатковым відам пакаранняў, і ў Статуце 1588 г. яна была звязана са смяротным пакараннем.

Памеры галоўшчыны ўстанаўліваліся заканадаўствам і залежалі ад прыналежнасці забітага да пэўнага саслоўя і займання забітым пасад, напрыклад, галоўшчына за шляхціца – 100 коп грошай. Гэтая галоўшчына была самай вялікай па памерах. Памер не змяняўся ва ўсіх статутах.

За забойства жанчыны спаганялася двайная галоўшчына, гэта ўказваецца ў кожным артыкуле, які вызначае памер галоўшчыны. Але ў некаторых выпадках памер галоўшчыны за забойства жанчыны памяншаўся: за забойства жанчыны простага стану, «якая мужа не мела і не мае ... галоўшчыны дваццаць коп грошай» (Статут 1588. Раздз. XII, арт. 3).

Галоўшчына адначасова з'яўлялася як пакараннем, так і задавальненнем прычыненай шкоды. Павелічэнне памераў галоўшчыны ад першага да

трэцяга Статута паказвае змену поглядаў на мэты пакаранняў і ўстанаўленне такой мэты, як застрашванне.

Калі за забойства сплалася галоўшчына, то за прычыненне цялесных пашкоджанняў – пабояў, ран, сплалася іншы від штрафу – навязка. Навязка выплачвалася пацярпеламу, а яе памеры залежалі ад саслоўнага становішча пацярпелага і, акрамя гэтага, ад цяжкасці ўчыненага злачыннага дзеяння.

За цялесныя пашкоджанні жанчыны спаганялася двайная навязка. Навязка, акрамя асноўнага віда пакарання, магла служыць і дадатковым. Так, пры згвалтаванні асноўным пакараннем з’яўляецца смяротная кара, а дапаўняльным – навязка на карысць пацярпелай. Патрэбна адзначыць, што дадзенае пакаранне не залежала ад саслоўя пацярпелай і злачынцы.

Галоўшчына і назыска выплачаліся або пацярпеламу, або яго блізкім родзічам, але абодва віды штрафу пераходзілі па спадчыне.

Да астатніх відаў штрафаў адносіліся гвалт – за гвалтоўныя дзеянні і самавольства, віна – штраф на карысць дзяржавы і суддзяў. Памер віны залежаў ад характару злачынства і ад вырашэння суда.

У разглядаемы перыяд быў вядомы яшчэ адзін від маёмасных пакаранняў – канфіскацыя маёмасці. Дадзенае пакаранне прымянялася як самастойны від пакаранняў да шляхціцаў за ўхіленне ад выконвання воінскіх абавязкаў і ўчыненне воінскіх злачынстваў.

Як дапаўняльны від пакарання канфіскацыя прымянялася за ўчыненне дзяржаўных злачынстваў. Канфіскацыя з’яўлялася публічным пакараннем і не прызначалася за злачынствы супраць асобы.

Нягледзячы на адсутнасць у Статуце ВКЛ 1588 г. выразнай сістэматызацыі відаў маёмасных пакаранняў, можна вылучыць наступныя: штраф, галоўшчына, гвалт і навязка, як віды штрафу і канфіскацыя маёмасці. Галоўнай мэтай маёмасных пакаранняў з’яўлялася кампенсаванне прычыненай шкоды. Часцей за ўсё маёмасныя пакаранні прымяняліся ў якасці дапаўняльных пакаранняў.

Палякова К. У.

КРЫМІНАЛЬНЫ КОДЭКС БЕЛАРУСКАЙ ССР 1928 ГОДА

Палякова Крысціна Уладзіміраўна, студэнтка 4 курса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, г. Мінск, Беларусь, law.polyakovKVI

Навуковы кіраўнік: канд. юрыд. навук, дацэнт Голубева Л. Л.

Крымінальны кодэкс (КК) Беларускай ССР 1928 г. прымаўся апошнім з кодэксаў іншых савецкіх рэспублік, улічваючы іх памылкі пры фармуляванні шэрагу артыкулаў. У ім больш поўна адлюстроўваліся аб’ектыўныя патрэбы барацьбы са злачыннасцю, выкарыстоўваюцца вопыт крымінальнага заканадаўства і практыка яго прымянення ва ўсёй краіне. Болей таго, ён выправіў канцэптальныя супярэчнасці папярэдняга КК 1922 г., а таксама тэхніка-юрыдычныя памылкі КК РСФСР 1926 г.